

การสร้างสรรคการแสดงผลงเรือแหลมโพธิ์อัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบ้าน

แหลมโพธิ์ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*

THE CREATION OF THE LAEM PHO BOAT SONG PERFORMANCE:

A CULTURAL IDENTITY OF THE LAEM PHO COMMUNITY IN KHU TAO SUBDISTRICT, HAT YAI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

รวีสรา ศรีชัย*, สุภาวดี โพธิเวชกุล

Rawasara Srichai*, Supavadee Potiwetchakul

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Fine Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: rawisara59719@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างสรรคการแสดงผลงเรือแหลมโพธิ์สื่อสารอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นวิจัยแบบผสมผสานวิธี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ศิลปินพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตการณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลและนำสู่การสร้างสรรคการแสดงผลงเรือแหลมโพธิ์ เป็นการแสดงแนวละครที่ใช้ภูมิประเทศของชุมชนและให้ชาวบ้านร่วมแสดงในชุดวิถีทุนวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านแหลมโพธิ์ มีแนวความคิดเพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ประเพณีชักพระทางน้ำแหลมโพธิ์อันเป็นต้นกำเนิดของทุนทางวัฒนธรรมหลายมิติที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของผู้นบ้านแหลมโพธิ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมและยังเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ นำมาสร้างสรรคเป็นการแสดงที่มีรูปแบบการแสดงแนวละครที่ผสมผสานการร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์และระบำพื้นบ้าน โดยใช้ภูมิทัศน์ของแหลมโพธิ์เป็นฉากธรรมชาติ ประกอบไปด้วยบทบรรยาย และออกแบบให้ดูเข้าใจง่ายให้เข้าการใช้พื้นที่เฉพาะแหลมโพธิ์อันเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความงามของผืนน้ำเป็นฉากหลัง บทบรรยายการแสดงเริ่มจากการเกริ่นนำบริบททางสังคมของแหลมโพธิ์ ภูมิประเทศของแหลมโพธิ์ ภาพภูมิปัญญาการทำขนมต้ม ภาพประเพณีชักพระทางน้ำมีเรือพระพร้อมด้วยการตกแต่งเรือพระ ภาพการทำบุญวันออกพรรษาของชาวบ้านแหลมโพธิ์ ภาพการเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์บนบกเพื่อการเกี้ยวพาราสี

คำสำคัญ: การสร้างสรรค, เพลงเรือแหลมโพธิ์, อัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรม, ชุมชนบ้านแหลมโพธิ์, จังหวัดสงขลา

Abstract

This research aims to create a performance of the "Laem Pho Boat Song" to communicate the identity of the Laem Pho community, Khu Tao Subdistrict, Hat Yai District, Songkhla Province. It employs a mixed-methods approach. Key informants include local scholars, academics, folk artists, and National Artists in the field of folk performing arts, selected through purposive sampling.

* Received September 20, 2024; Revised November 5, 2024; Accepted November 13, 2024

The research tools consist of observation forms and in-depth interviews. Data were collected through interviews with relevant stakeholders and small group discussions, followed by data analysis leading to the development of the performance. The findings reveal that the creative performance of the Laem Pho Boat Song takes the form of a theatrical production, utilizing the local landscape and involving community members in expressing the cultural capital of Laem Pho's identity. The concept focuses on conveying the tradition of "Chak Phra" (water procession), which originates from Laem Pho and represents a multifaceted cultural capital integral to the way of life of Laem Pho's people. This area is not only a cultural space but also a sacred site. The performance integrates elements of the Laem Pho Boat Song and folk dance, set against the natural landscape of Laem Pho, with a clear and accessible narrative. The scenic design highlights the beauty of the waters surrounding the area. The performance begins by introducing the social context of Laem Pho, its geography, traditional wisdom such as the making of "Kanom Tom" (a local dessert), the Chak Phra tradition with decorated boats, the local merit-making tradition during the Buddhist Lent, and the performance of the Laem Pho Boat Song on land as a form of courtship.

Keywords: Creative Performance, Laem Pho Boat Song, Cultural Capital Identity, Laem Pho Community, Songkhla Province

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นผลการกระทำของมนุษย์ที่มีต่อกัน เกิดจากความต้องการและแรงผลักดันหลาย ๆ ด้าน หลาย ๆ ระดับ มนุษย์มีความต้องการขั้นมูลฐานทางชีววิทยาและระดับความต้องการทางสังคมเกิดเป็นการตอบสนองความต้องการทางสังคม คือ ต้นกำเนิดทางวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมแต่ละสังคม หรือชุมชนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะวิถีชีวิตเหมาะสมกับลักษณะสภาพแวดล้อม อีกทั้งเหตุผลและหลักเกณฑ์ของแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น มนุษย์ยังมีความพร้อมที่จะรับวัฒนธรรมที่เห็นว่าเป็นประโยชน์มาใช้ปฏิบัติ หรือปรับปรุงวัฒนธรรมของตนให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเพื่อความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรมตน อนึ่งความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปย่อมนำไปสู่ความพร้อมที่จะร่วมมือกันเพื่อสันติสุขของมนุษยชาติด้วย (จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2547)

แหลมโพธิ์เป็นสถานที่สำคัญหนึ่งของตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่มีแหลมยื่นไปในทะเลสาบสงขลา (อริสรา ระพิทย์พันธ์, 2557) ชาวบ้านชุมชนบ้านแหลมโพธิ์อาศัยทะเลสาบสงขลาและลำคลองแหลมโพธิ์เพื่อการดำรงชีพที่พึ่งพาอาศัยสายน้ำเพื่อการคมนาคมและการทำประมงขนาดเล็ก สายน้ำก่อให้เกิดความเชื่อและประเพณี ประเพณีชักลากพระทางน้ำเป็นอัตลักษณ์หนึ่งที่สำคัญของชาวแหลมโพธิ์ที่จัดขึ้นวันออกพรรษาเป็นประเพณีที่สำคัญประจำปี ขบวนเรือในประเพณีชักลากพระ มีทั้งเรือพนมพระ เรือครัว และเรือติดตาม (พระมหัทธนะ สุจิณโณ, 2565) ซึ่งเรือติดตามในขบวนเรือพระ ในการลากพระมานั้น มีทั้งการร้องเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์เพื่อความบันเทิง การเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์นี้มักจะแยกกันพายคณะละลำ มีคณะเพลงเรือฝ่ายชายและคณะเพลงเรือของฝ่ายหญิง ร้องเล่นกันไปแต่ละลำ เนื้อร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์แต่งขึ้นใหม่เพื่ออวดความสามารถด้านการแต่งเพลง เพลงเรือแหลมโพธิ์ใช้เล่นกันในโอกาสวันออกพรรษาในประเพณีชักลากพระทางน้ำเป็นประจำทุกปี และไม่ค่อยพบเห็นเล่นกันโดยทั่วไป เพลงเรือแหลมโพธิ์เป็นเพลงพื้นบ้านภาคใต้ประเภทหนึ่งมีทั้งการเล่นเพลงเรือทางน้ำและบนบก บทร้องเพลงเรือมีทั้งเพลงแต่งและเพลงปฎิภาณ (ณรงค์ชัย ปิฎกฤษต์, 2557) เห็นได้ว่าการเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์

เป็นการเล่นกันเพียงวงจำกัดเฉพาะชาวแหลมโพธิ์ อีกทั้งมีโอกาสด้านการแสดงน้อยที่หาชมได้ยาก การสืบทอดอยู่ในวงจำกัด แม้ว่ารูปแบบการแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์มีรูปแบบที่เรียบง่าย อาศัยแม่เพลงมีน้ำเสียงดี มีไหวพริบมีความสามารถการแต่งเพลงขึ้นมาใหม่ ดังนั้น จากความนิยมของผู้ชมที่ลดน้อยลง โอกาสการแสดงมีน้อย จึงยังคงเป็นประเด็นปัญหาของชุมชนที่เพลงเรือแหลมโพธิ์มีแนวโน้มที่จะสูญหายได้

ความสำคัญของเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่เป็นอัตลักษณ์หนึ่งเดียวของจังหวัดสงขลา ที่ควรค่าแก่การส่งเสริมให้เป็นการแสดงที่ยังคงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชุมชนแหลมโพธิ์ การจัดการสื่อพื้นบ้านที่ชุมชนเป็นเจ้าของวัฒนธรรมได้มีส่วนร่วมมีบทบาทส่งเสริมให้เพลงเรือแหลมโพธิ์ยังคงคุณค่าต่อไป

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่สื่ออัตลักษณ์ทางทุนวัฒนธรรมของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยศึกษาประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบการแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ อัตลักษณ์ของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ โดยใช้แนวทางการแสดงทางน้ำที่ใช้ภูมิประเทศของแหลมโพธิ์เป็นฉากร่วมกับการแสดงวิถีของชุมชน นำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมแสดงและออกแบบรูปแบบการแสดง ซึ่งการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์เป็นการสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนกับประเพณีทางน้ำของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ด้วยการศึกษาเอกสารการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล จัดให้ชุมชนมีส่วนร่วมเข้าประชุมระดมความคิดเห็นของชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงโดยใช้เพลงเรือแหลมโพธิ์ ทำหน้าที่สื่อสารประเพณีที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของเพลงเรือแหลมโพธิ์ในอดีต ภายใต้บริบทสังคมปัจจุบัน โดยสร้างสรรค์การแสดงและองค์ประกอบการแสดงใหม่ที่ยังคงคุณค่าอันเป็นอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อการสืบสานและเผยแพร่ให้ศิลปะการแสดงพื้นบ้านนี้ได้อยู่คู่กับสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่สื่ออัตลักษณ์ทางทุนวัฒนธรรมของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และบทความ วารสารที่เกี่ยวข้องหลักฐานภาคเอกสาร
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ศิลปินพื้นบ้าน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รวมจำนวน 8 ท่าน เลือกแบบเจาะจง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตการณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบการแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ ในประเพณีชักพระทางน้ำแหลมโพธิ์ และอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) เขียนบทการแสดงโดยนำอัตลักษณ์ชุมชนมาสู่กระบวนการเขียนบทการแสดงและการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่สื่ออัตลักษณ์ชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ได้แก่ แนวคิดการแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ เขียนบทการแสดง โครงสร้างการแสดง ผู้แสดง การออกแบบท่ารำและกระบวนการรำที่นำมาใช้ในการแสดง การออกแบบเสียงและดนตรีประกอบการแสดง การออกแบบสถานที่และฉากประกอบการแสดง 2) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อการวิพากษ์บทการแสดงการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่สื่ออัตลักษณ์ชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ และดำเนินการแก้ไขให้สมบูรณ์ 3) การจัดฝึกซ้อมกลุ่มย่อยและฝึกซ้อมกลุ่มใหญ่การแสดงกับศิลปินพื้นบ้านเพลงเรือแหลมโพธิ์ และชาวบ้านแหลมโพธิ์

4) จัดการแสดงผลงานการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ ณ หาดแหลมโพธิ์ สำนักสงฆ์แหลมโพธิ์ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 5) จัดกระบวนการ Focus Group Discussion เพื่อการวิพากษ์ผลงานการแสดง เพลงเรือแหลมโพธิ์สร้างอัตลักษณ์ชุมชน จากตัวแทนศิลปินพื้นบ้านเพลงเรือแหลมโพธิ์ นักวิชาการด้านนาฏศิลป์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการผลงานสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือที่สื่ออัตลักษณ์ ทุนทางวัฒนธรรมบ้านแหลมโพธิ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่สื่ออัตลักษณ์ทางทุนวัฒนธรรมของชุมชน บ้านแหลมโพธิ์ ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อัตลักษณ์เป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นในการดำเนินชีวิตร่วมกันผ่านกฎเกณฑ์มีลักษณะเป็นโครงสร้างทางสังคมที่บ่งบอกอัตลักษณ์กลุ่มบุคคล อัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ อันเป็นมรดกภูมิปัญญา มีประเพณีชักพระทางท่งน้ำ การแข่งเรือ ความเชื่อเรื่องทวดงู ตำนานทวดงู เพลงเรือแหลมโพธิ์ การประมงชายฝั่ง การต่อเรือ การมัดกักและขนมต้มสามเหลี่ยม นำอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมบ้านแหลมโพธิ์สู่การสร้างสรรค์การแสดงที่มีรูปแบบการแสดงแนวละครที่ใช้ภูมิประเทศของชุมชนและให้ชาวบ้านร่วมแสดงวิถีชีวิตของตน โดยเริ่มความคิดจากคุณค่า ด้านศิลปวัฒนธรรม บ้านแหลมโพธิ์ ที่มีทั้งภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประเพณีและความเชื่อที่มีอยู่และได้รับการสืบทอดจากบรรพชนมาสู่ลูกหลานในปัจจุบัน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจแนวความคิดในการสร้างสรรค์เพื่อที่จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์

เพลงเรือแหลมโพธิ์ จังหวัดสงขลาได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาตินิยมเล่นกันที่บ้านแหลมโพธิ์ในประเพณีชักพระทางน้ำแหลมโพธิ์ มีทั้งการร้องทางน้ำและทางบก เนื้อเพลงแต่งไว้ก่อนมักเป็นเพลงร้องเกี่ยวพาราสีทั้งร้องบนเรือและบนบก (มาลี เกาถวิล, 2565) เรือแหลมโพธิ์มุ่งการร้องเพื่อการเกี่ยวพาราสีตั้งแต่เดิมไม่ค่อยเห็นคนหนุ่มสาวมาร้องเล่นกันทำให้เพลงเรือแหลมโพธิ์นี้เป็นที่น่าเป็นห่วงว่าจะหายไป (หิรัญ เกาถวิล, 2563)

งานช่างต่อเรือ เป็นงานช่างฝีมือดั้งเดิมที่มีชื่อเสียง บ้านแหลมโพธิ์เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ทำประมงขนาดเล็ก เรือจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่แทบทุกบ้าน งานช่างต่อเรือนี้เป็นความรู้ของชุมชนที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาจากการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในตระกูลนั้น ไม่มีการสอนอย่างเป็นระบบ การต่อเรือยาวนี้มีหลายขนาด ช่างต่อเรือจะทำตามขนาดที่ผู้ว่าจ้างกำหนดให้ทำ หรือทำตามขนาดของไม้ (ผาด บินเดน, 2565)

การมัดกักเป็นการนำอวนขนาดตาเล็กมามัดกับทุ่นที่ทำมาจากแผ่นพลาสติกเพื่อให้อวนลอยตัวและอีกด้านหนึ่งมัดอวดกับทุ่นที่ทำจากตะกั่วให้น้ำหนักเพื่อถ่วงน้ำหนักของอวนให้อวนจมลงในน้ำ การมัดกักนี้เป็นงานช่างที่สำคัญสำหรับอาชีพประมง บ้านแหลมโพธิ์นี้มีไม่กี่คนแล้วยังคงมัดกักได้ ช่างมัดกักเป็นผู้หญิงที่ยังรับจ้างมัดกักเท่านั้น การหาปลาด้วยวิธีการลอยกักขวางทางน้ำนี้จะได้ปลาหลายชนิด (ฉวี นวลพันธ์, 2565)

ตำนานทวดงู ทวดเป็นดวงวิญญาณที่ชาวใต้ตามความเชื่อของชาวใต้ว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันทรงอำนาจเป็นความเชื่อทางจิตวิญญาณชาวใต้ ศลักษณ์ ทองขาว, กิตติพร ไชโยโรจน์, คุณาพร ไชโยโรจน์ และอำนาจ ทองขาว, ทวดงูเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของชาวแหลมโพธิ์ทำหน้าที่คุ้มครองรักษาชาวบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ตำนานเล่าว่าแต่เดิมแหลมโพธิ์เป็นป่าที่รกมากจึงมีงูอาศัยอยู่ชาวบ้านเคยเห็นทางขึ้นทางลงของทวดงูและทวดงูปรากฏตัวขึ้นที่ศาลา จากมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับทวดงู ชาวบ้านที่มีจากความกลัวเดิมนั้นต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจจึงกราบไหว้ขอพรทวดงูเพื่อเป็นที่พึ่งพาทางใจ (พระมหัทธนะ สุจินโณ, 2565)

การแข่งขันพายเรือ หลังจากการแข่งขันพระทางน้ำแล้ว ชาวบ้านจัดให้มีการแข่งเรือพายขึ้น ผู้เข้าแข่งขันพายเรือนี้ แข่งกันเพียงลำละ 2 คนจะเป็นชายหญิงก็ได้ ไม่มีการจำกัด ผู้ที่พายเรือร่วมทำบุญสามารถเอาเรือมาเปรียบกันที่หาดหอย และเริ่มแข่งขันกันเป็นคู่ ซึ่งการแข่งขันพายเรือนี้ ไม่ได้ต้องการชัยชนะเพียงอย่างเดียว แต่เป็นความสนุกสนานร่วมกันของหนุ่มสาวที่มีผละกำลังดี (สุวัฒน์ นวลนุ่น, 2565)

ประเพณีชักพระเป็นประเพณีที่ทำการเชิญพระพุทธรูปขึ้นประทับเรือที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ เป็นการสมมติว่าได้เชิญเชิญพระพุทธรูปเจ้าเสด็จประทับราชยาน แล้วช่วยกันชักลากไปยังที่กำหนดไว้ จัดสมโภชเรือพระ ถวายอาหารเพลแก่พระสงฆ์ ประเพณีชักพระทางน้ำชักลากเรือมายังบริเวณแหลมโพธิ์ในวันออกพรรษา ตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ประเพณีชักพระทางน้ำแหลมโพธิ์นี้มีการชักพระทางบกและชักพระทางน้ำ (พระมหัทธนะ สุจินโณ, 2565)

การขนบนาทวดงู การขนบนาทวดงูนี้มีมากกว่า 300 ปี มีทั้งญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาทั้งใกล้และไกลในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงชาวมาเลเซียอีกด้วย ผู้ที่มีจิตศรัทธาเข้ามากราบไหว้ขอพร หรือกล่าวให้สิ่งต่าง ๆ ผู้ขอต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้น ดังที่นี้ จากนั้นกล่าวคำขอพร “พ่อทวดแหลมโพธิ์ ขอพรขอขมาเพื่อเสริมเพื่อขอความสำเร็จและขอให้ได้...(สิ่งที่ประสงค์)... ขอถวายประทัดและไข่มุก ขอพ่อทวดจงดลบันดาลให้ประสบความสำเร็จ” (พระมหัทธนะ สุจินโณ, สัมภาษณ์)

ขนมต้มสามเหลี่ยม ต้มสามเหลี่ยม หรือ ข้าวต้มใบกะพ้อ เป็นขนมโบราณที่ใช้ในงานประเพณีทำบุญตักบาตรวันออกพรรษา ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 สามเหลี่ยมเป็นข้าวต้มมัดรูปสามเหลี่ยมเป็นอาหารพื้นบ้านที่มีความสำคัญในวันทำบุญของชาวดำ ชาวแหลมโพธิ์สามารถทำต้มสามเหลี่ยมเพื่อเตรียมไว้ทำบุญได้แทบทุกบ้าน (พร แก้วประกอบ, 2565)

ภาษาถิ่นใต้ ภาษาที่ใช้ของชาวบ้านแหลมโพธิ์ ชาวบ้านดั้งเดิมของแหลมโพธิ์ที่อาศัยอยู่ตั้งแต่เกิด ชาวบ้านเป็นชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ทำให้การใช้ภาษาของบ้านแหลมโพธิ์ มีทั้งภาษาถิ่นใต้แบบคนสงขลาและภาษากลุ่มชาติพันธุ์มลายูที่นิยมใช้กันในจังหวัดภาคใต้ของชาวไทยมุสลิม (จิต แก้วประกอบ, 2563)

จากการศึกษาอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมบ้านแหลมโพธิ์นี้ ได้นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ ในชุด “วิถีทุนวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านแหลมโพธิ์” ดังนี้

แนวคิดการสร้างสรรค์การแสดง

แนวความคิดเพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ประเพณีชักพระทางน้ำแหลมโพธิ์อันเป็นต้นกำเนิดของทุนทางวัฒนธรรมหลายมิติที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมและยังเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ นำเสนอรูปแบบการแสดงและการถ่ายทอดที่เกิดจากการค้นคว้าข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงที่มีรูปแบบการแสดงแนวละครที่ผสมผสานการร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์และระบำพื้นบ้าน โดยใช้ภูมิทัศน์ของแหลมโพธิ์เป็นฉากธรรมชาติที่มีความงามของผืนน้ำเป็นฉากหลัง ทำให้ได้บรรยากาศในการแสดง บทบรรยายการแสดงเริ่มจากการเกริ่นนำบริบททางสังคมของแหลมโพธิ์ ภูมิประเทศของแหลมโพธิ์ ภาพภูมิปัญญาการทำขนมต้ม ภาพประเพณีชักพระทางน้ำมีเรือพระ ภาพการทำบุญวันออกพรรษาของชาวบ้านแหลมโพธิ์ ภาพการเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์บนบกเพื่อการเกี้ยวพาราสี

ผลงานการสร้างสรรค์การแสดง ชุด วิถีทุนวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านแหลมโพธิ์

องค์ที่ 1 ภาพที่ปรากฏเป็นการเกริ่นนำความ จากการบรรยายความถึงแหลมโพธิ์ที่เป็นพื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่หล่อหลอมรวมผู้คนจากความเชื่อและความศรัทธาแก่บ่อน้ำทะเลสาบสงขลา มีบทร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่ขับร้องโดยศิลปินพื้นบ้านชาวแหลมโพธิ์ร้องบท

บทบรรยาย : ขอเชิญทุกท่านรับชมการแสดง ชุด “วิถีทุนวัฒนธรรมอัตลักษณ์บ้านแหลมโพธิ์” แหลมโพธิ์เป็นแหลมที่ยื่นลงมาในทะเลสาบสงขลา แหล่งน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นลุ่มน้ำแห่งเดียวของประเทศไทย ที่มีระบบทะเลสาบบนลากูน (Lagoon) ขนาดใหญ่ เป็นแอ่งรองรับน้ำจืด (นกริมน้ำ 2 ตัวบินเล่นบริเวณหาดแหลมโพธิ์)

ทะเลสาบสงขลาตอนล่างจรดพื้นที่บ้านปากกรอ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ไปจนถึงจุดที่เชื่อมต่อกับอ่าวไทย มีคลองแหลมโพธิ์ ที่ได้เชื่อมโยงผู้คนกับวิถีชีวิตริมทะเลสาบสงขลา ก่อเกิดเป็นชุมชนที่หลากหลายด้วยศิลปวัฒนธรรม ประจำถิ่นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของตน สายน้ำแห่งนี้มีคุณค่าต่อการการเลี้ยงชีพ ด้วยวิถีประมงชาวบ้าน มัดกัดยोनอวด อวนยังคงเห็นเส้นสายที่เชื่อมโยงแห่งห่วงอาหารการกินของผู้คนริมน้ำแถบกลุ่มทะเลสาบสงขลา

(นักแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์คณะครูหิรัญ เกาะถวิล) การเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์บนบกบทร้องแหลมโพธิ์

เพลงแหลมโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์

ยกข้อต่อกล่าวเรื่องราวแหลมโพธิ์	เป็นแหลมใหญ่โตอยู่แค่เลสาบ
เป็นที่นับถือ เลื่องลือกัมกราบ	คนรอบเลสาบกราบไว้บูชา
งูพิษขึ้นชื่อเลื่องลือแล้วหนา	ทวดงูนาคามาสิงสถิต
ลากพระถวายสบายใจจิต	ทวดงูศักดิ์สิทธิ์ลิตชีวา
ลากพระทางน้ำตามสายวาริ	ชีวิตสุขชีไม่มีเพศภัย
ประเพณีเก่าแก่แลแล้วยิ่งใหญ่	แหลมโพธิ์ต่อไปใครใครชื่นชม
หาดทรายสวยหรรดูแล้วเหมาะสม	หน้าตาน่าชมตากลมริมเล
แหลมโพธิ์น่ายุติมีเสน่ห์	ชาวบ้านออกเลเป็นที่ทำกิน

คำร้องรับ โลกม้าย่นอง จริงม้าย่นอง

ภาพที่ 1 การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์คณะครูหิรัญ

บทบรรยาย : แหลมโพธิ์แห่งนี้เป็นที่แห่งความศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธาแห่งทวดงู ที่ยึดเหนี่ยวความศรัทธาของผู้คนบ้านแหลมโพธิ์ ให้เข้ามาพึ่งบารมีทวดงูที่สำนักสงฆ์แหลมโพธิ์แห่งนี้ ผู้คนบ้านต้องสร้างธรรบารมี ต้องเป็นคนดีที่สละสมบุญมาเพื่อพึ่งบารมีทวดงูร่วมด้วย ทวดงูเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนแหลมโพธิ์และพื้นที่ใกล้เคียง แหลมโพธิ์เดิมนั้นไม่มีสิ่งใด ๆ มีเพียงศาลาไม้พักหลบพายุฝน ชาวประมงได้เข้ามาหลบอาศัย ในอดีตบางคนเคยได้เห็นทวดงูออกมาแผ่บารมีให้เห็นทั้งในน้ำและบนบก (ต่อด้วยระบำโปรยดอกไม้ ซึ่งระบำพื้นบ้านภาคใต้)

องค์ที่ 2 ภาพที่ปรากฏนำเสนอการทำขนมต้มสามเหลี่ยม ชาวบ้านนำใบพ้อคลี่ออกเป็นใบ ๆ แล้วนำมาห่อ มีลูกสาวมาเรียนรู้การทำต้มอันเป็นมรดกภูมิปัญญาด้านด้านอาหาร บทบรรยายขั้นตอนการทำต้ม และภาพสองแม่ลูกเรียนรู้การทำต้มจากรุ่นสู่รุ่น

บทบรรยาย : (เสียงดีโพนดังกึกก้อง) สัญญาณแห่งการรอคอยประเพณีลากพระกำลังเข้ามา เสียงดีโพนคินแรกของโพนเป็นสัญญาณของการเตรียมตัว เตรียมเรือพระ เตรียมงานวันออกพรรษา แล้วชาวบ้านเตรียมฝึกหัดร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์

(บทเจรจา)

มาลี : แม่คะ ใบพ้อได้แล้วค่ะ

แม่เอี่ยม : มาตรงนิ เอามาตรงนิ มา ๆ ๆ ๆ นั้งแค่ ๆ แม่ แม่จะสอนแทงต้ม

มาลี : ทำนี่ใบพ้อ แต่แทงต้มพันหรือ

แม่เอี่ยม : มาแม่จะสอนให้แทงต้ม ต้มนี้ละ เรียกว่า ต้มสามเหลี่ยม ต่อเข้าเราเอาไปถวายพระ (ถวายพระ) เอาต้มไปแขวนเรือพระกันนะ นี่แม่ฝึกเหนียวไว้แล้ว

ภาพที่ 2 แม่เอี่ยมและมาลีทำขนมต้มสามเหลี่ยม

บทบรรยาย : ต้มสามเหลี่ยม คือ ข้าวต้มมัดรูปสามเหลี่ยม ต้มสามเหลี่ยมเป็นอาหารพื้นบ้านที่มีความสำคัญในวันทำบุญของชาวใต้ เช่น วันสารทเดือนสิบ วันออกพรรษาและงานบุญต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านแทบทุกบ้านที่บ้านแหลมโพธิ์นี้ล้วนแล้วแต่สามารถทำต้มสามเหลี่ยมเพื่อเตรียมไว้ทำบุญได้ทุกบ้าน

องค์ที่ 3 ภาพที่ปรากฏนำเสนอประเพณีชักพระทางน้ำ บรรยายถึงประเพณี และการแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์เป็นเพลงชมนมพระ มีเรือพระได้ประดับตกแต่งด้วยธง ร้อง มีการตีโพนขณะลากพระทางน้ำมายังแหลมโพธิ์ มีชาวบ้านเดินมายังลานแหลมโพธิ์เตรียมปิ่นโตมาทำบุญ และถือต้มแล้วนำต้มไปแขวนที่เรือพระ จากนั้นมีระบำแขวนต้มที่ออกมารำที่ลานแหลมโพธิ์ จากนั้นต่อด้วยร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์เพลงชมนมพระ

บทบรรยาย : ประเพณีชักพระทางน้ำเป็นประเพณีอัตลักษณ์หนึ่งของบ้านแหลมโพธิ์ ความเชื่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระพุทธเจ้า วันออกพรรษานี้เชื่อกันว่าพระองค์ได้เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพุทธมารดา ตามความเชื่อของชาวพุทธ จึงได้อุยเชิญพระพุทธรูปประดิษฐานประทับบนบุษบกแล้วใช้เรือลากพระทางน้ำ ชาวบ้านมาร่วมประเพณีชักพระ ไหว้พระขอพรและทำบุญตักบาตร (ต่อด้วยระบำแขวนต้ม)

ภาพที่ 3 ชาวบ้านเดินไปยังเรือพระ ถือต้นไม้แหวนที่เรือพระ

องค์ที่ 4 นำเสนอวิถีชีวิตของหนุ่มสาวที่เล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์บนบกอย่างสนุกสนาน เป็นการร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์เพื่อการเกี้ยวพาราสี คณะฝ่ายชายเล่นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่เพลงบ้าโหมหึงและคณะฝ่ายหญิงเล่นเพลงผู้ชายบ้าบ้า ต่อด้วยเพลงระบำลั่นกลองทำนองเร่งตุง

มาลี : แม่ ๆ มาแลเพลงเรือแหลมโพธิ์ตรงนี้ตะแม่

แม่เอื้อม : นำแลจ้ง เพลงเรือแหลมโพธิ์นี้มะมาลี เล่นได้ทั้งบนเรือและบนบกนะ หาชมได้ยากนะมาลี (ร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์ เพลงเรือแหลมโพธิ์ เพลงเกี้ยวพาราสี)

เพลงบ้าโหมหึง

น้องสาวคนนี้	สวยดีไม่น้อย
นั่งทำตาปรอย	สาวมากอยใคร
เห็นหน้าน้องสาว	พี่บ่าวหลงไหล
มองใกล้มองไกล	สวยใสจริงจริง
ปากคอคิ้วคาง	งามไปทุกสิ่ง
น้องสวยจริงจริง	น้องหญิงน่าชม
หน้าตารูปร่าง	น้องช่างงามสม
ตัวพีนัยม	ชมชอบดวงใจ

คำร้องรับ น้องนั้นแล สาวนั้นแล

เพลงโหม้ชายบ้าบ้า

ชายนี้หนักหนา	บ้ามาแต่ไหน
ช่างไม่อายใจ	ใครฝากรัก
มาเกี้ยวง่ายง่าย	ไม่อายใจหนัก
ไอ้เรื่องความรัก	ไม่พักมาหลง
อยู่กะไม่หล่อ	ม่อท่อม่ายแรง
ผอมเหมือนลูกแขยง	แมงสาบหล่อหว่า
ตัวดำพุงพอง	น้องเอื้อมระยา
ไปเสียเถิดหนา	อย่ามาซิกอ

คำร้องรับ พี่นั้นแล บ่าวนั้นแล

บทบรรยาย : แหลมโพร้พื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่ได้หลอมรวมความศรัทธาของสายน้ำแห่งชีวิตพื้นที่ลุ่มทะเลสาบสงขลา สืบสานความเชื่อมายาวนานถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและจะยังคงเป็นแหล่งรวมจิตศรัทธาของผู้คนแหลมโพร้คงอยู่สืบไป

ระบำลั่นกลองทำนองเพ่งตุง (3 นาที) (นักแสดงทุกชุดทยอยออกมารวมตัวกันที่ละกลุ่ม)

ภาพที่ 4 ภาพรวมนักแสดง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพร้สื่ออัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านแหลมโพร้ได้สื่อสารอัตลักษณ์ด้านประเพณี ความเชื่อ ศิลปะการแสดงและวิถีชีวิตที่มีความโดดเด่นมาเรียงร้อยสร้างสรรค์เป็นเรื่องราวนำเสนอเป็นการแสดงแนวละครที่ผสมผสานการร้องเพลงเรือแหลมโพร้และระบำพื้นบ้าน โดยใช้ภูมิทัศน์ของแหลมโพร้เป็นฉากธรรมชาตินั้นต้องอาศัยองค์ประกอบของกระบวนการสร้างสรรค์ที่มาจากความสามัคคีของคนในชุมชนที่รักและรู้สึกสำนึกตระหนักจนเกิดความหวงแหน แสดงออกผ่านความร่วมมือกันจัดการแสดงที่สำคัญผลงานการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพร้ยังสร้างการรับรู้ในรูปแบบการแสดงที่หลากหลายทำให้น่าสนใจ อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์อัตลักษณ์ของชุมชนบ้านแหลมโพร้อีกด้วย สอดคล้องกับงานของธวัชรรัตน์ พรหมวิเศษกล่าวถึงการดำรงอยู่ของเพลงเรือแหลมโพร้ว่า เพลงเรือแหลมโพร้เคยดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสบริโภคนิยม เนื่องจากการดำรงอยู่ของเพลงเรือแหลมโพร้ได้สัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของประเพณีชักพระทางน้ำ โดยชุมชนต้องการสืบสานประเพณีด้วยการอนุรักษ์อดีต ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยในปัจจุบัน รวมทั้งมีลักษณะของการประกอบประเพณีตามแนวคิดของประเพณีประดิษฐ์หรือการประดิษฐ์สร้างประเพณี เพลงเรือแหลมโพร้จึงมีแนวโน้มของการดำรงอยู่แบบการประกอบประเพณีใหม่มากที่สุด กล่าวคือ เป็นการฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิมให้กลับมาปฏิบัติตามแบบอย่างเดิมให้มากที่สุดและเพิ่มเติมสิ่งใหม่เข้าไปให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น (ธวัชรรัตน์ พรหมวิเศษ, 2559) รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพร้ยังประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างการอนุรักษ์ การสร้างสรรค์และกระบวนการความร่วมมือทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานสร้างสรรค์บทเพลงโทนของอังคณา จันทรแสงศรี ความว่า “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ทำราโทนเพชรบูรณ์ ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงโทนและการรำเพลงโทนขึ้นใหม่ในลักษณะการแสดงเชิงเกี่ยวพาราสี เพื่อประโยชน์แก่การสื่อสารประชาสัมพันธ์จังหวัดด้านประเพณี วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและอาหาร” (อังคณา จันทรแสงศรี, 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่สื่ออัตลักษณ์ชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ เพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ประเพณีชักพระทางน้ำแหลมโพธิ์อันเป็นต้นกำเนิดของทุนทางวัฒนธรรมหลายมิติที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ทางวัฒนธรรมและยังเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ผ่านรูปแบบการแสดงแนวละครที่ผสมผสานการร้องเพลงเรือแหลมโพธิ์และระบำพื้นบ้าน โดยใช้ภูมิทัศน์ของแหลมโพธิ์เป็นฉากธรรมชาติ ทำให้ได้บรรยากาศในการแสดงและถูกนำมาฝึกซ้อมออกแบบจนถึงการแสดงจริง ประกอบไปด้วย บทบรรยายและออกแบบให้ดูเข้าใจง่ายให้เข้าการใช้พื้นที่เฉพาะแหลมโพธิ์อันเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติที่มีความงามของผืนน้ำเป็นฉากหลัง บทบรรยายการแสดงเริ่มจากการเกริ่นนำบริบททางสังคมของแหลมโพธิ์ ภูมิประเทศของแหลมโพธิ์ ภาพภูมิปัญญาการทำขนมต้ม ภาพประเพณีชักพระทางน้ำมีเรือพระพร้อมด้วยการตกแต่งเรือพระ ภาพการทำบุญวันออกพรรษาของชาวบ้านแหลมโพธิ์ ภาพการเล่นเพลงเรือแหลมโพธิ์บนบกเพื่อการเกี่ยวพาราสี ต้องอาศัยความร่วมมือของชาวบ้านเจ้าของวัฒนธรรมเกิดการยอมรับงานสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ อีกทั้งยังคงมีบทบาทต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของตน ส่งต่อให้เกิดจิตสำนึกหวงแหนและชาวบ้านได้ทำหน้าที่สืบสานและสร้างสรรค์ไปด้วยกัน จึงเห็นความรักความสามัคคีกันของคนในชุมชนบ้านแหลมโพธิ์และเป็นการประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมของตนสู่สาธารณชน มีข้อเสนอแนะดังนี้ สมควรนำการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเรือแหลมโพธิ์นำไปบูรณาการกับศาสตร์ด้านอื่น ๆ ได้ เช่น การสร้างสรรค์เพลงเรือแหลมโพธิ์เพื่อสื่อสารประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ยิ่งเพราะยังขาดเพลงเรือแหลมโพธิ์ที่ขบร้องเพื่อเล่าประวัติศาสตร์ของตน

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2547). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิต แก้วประกอบ. (3 ตุลาคม 2563). ภาษาถิ่นใต้. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- ฉวี นวลพันธ์. (1 มิถุนายน 2565). มัดกัด. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- ณรงค์ชัย ปิฎกัษต์. (2557). สารานุกรมเพลงไทย. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ. (2559). การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาเพลงเรือแหลมโพธิ์. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ผาด บินเดน. (1 มิถุนายน 2565). ต่อเรือ. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- พร แก้วประกอบ. (1 มิถุนายน 2565). ต้มสามเหลี่ยม. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- พระมัทธนะ สุจินโณ. (5 มิถุนายน 2565). ทวดงู. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- มาลี เถาถวิล. (12 มีนาคม 2565). เพลงเรือแหลมโพธิ์. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวัฒน์ นวลนุ่น. (5 มิถุนายน 2565). แข่งเรือพาย. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- หิรัญ เถาถวิล. (3 ตุลาคม 2563). เพลงเรือแหลมโพธิ์. (นางสาววิสรา ศรีชัย, ผู้สัมภาษณ์)
- อริสรา ระพิทย์พันธ์. (2557). ผลกระทบการรับรู้ลักษณะภูมิทัศน์บริการของร้านอาหารทะเลในพื้นที่แหลมโพธิ์ที่มีต่อการพักตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อังคณา จันทรแสงศรี. (2566). อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 24(2), 138-148.